

PO ZAPUŠČENIH DOLINAH IN VASEH BENEŠKE SLOVENIJE

VRNITEV V RODNI KRAJ

Bližajo se božični in no-voletni prazniki, prazniki, ki so izrazito družinski in ob katerih se pod rodni kro- vov običajno zberejo dru- žine, oziroma njihovi člani, da bi skupaj praznovali. Morda so ti prazniki edini prazniki v letu, ko pridejo domov iz širnega sveta tudi tisti družinski člani, ki jih je delo odgnalo daleč proč od rodne kraja, morda ce- lo čez oceane in širne celine.

In prav zato v današnjem uvodniku pozdravljamo pred- vsem vse tiste naše ekonom- ske emigrante, ki so že pri- šli, ali pa bodo še prišli do- mov, da bi v tistem okolju domače strehe in rodne kraja preživeli praznik v to- plem in prijetnem družin- skem okolju. Njim naj torej velja predvsem naša dobro- došlica, kajti kljub razda- ljam, ki jih ločujejo od do- mačih krajev, so vendar si- novi naših tal in zagotovo jih na domačijo ne veže sa- mo ljubezen do rodne gru- de, temveč tudi do ljudi, ki so ostali doma.

Zato naj v teh prazničnih dneh zagorijo svečke na dre- vescih po doslej zapuščenih in osamljenih domovih na- ših vasi, saj jih rodni kraj, čeprav skop in trd, vendar tako rad sprejema v svoje okrilje. Naj se v teh prazni- nih dneh odpočijejo in spro- stijo, saj jim truda in dela prepolni vsakdan v tujini neusmiljeno narekuje mnogo odpovedi, naporov in znoja. Naj v teh dneh po naših va- seh občutijo vso milino in toplino rodne krova, da se bodo potem lahko spet vr- nili v tujino polni življenske- ga veselja in upanja.

V teh dneh bodo prišli do- mov tudi tako imenovani se- zonski delavci, da bi doma preživeli zimo in mrtvo se- zono. Tudi njim so name- njene naše najboljše želje, da bi čez zimo obnovili in olepšali svoje domove, da bi se spočili in nabrali no- vih moči za nove napore, ki jih čakajo spomladi.

Končno pa je v teh dneh tudi papež Pavel VI., ob dne- vu emigrantov, naslovil po- slanico vsem, ki jih je ži- vljenska nuja pognala v svet in tujino. Izrazil je skrb in željo, da bi emigranti ne po- zabili svoje domovine in svo- jih najbližjih, hkrati pa jim je zaželel čim uspešnejše de- lo in življenjski uspeh.

V tem smislu se tudi «Ma- tajur» pridružuje vsem naj- boljšim željam in hotenjem ter želi vsem emigrantom- povratnikom srečne in za- dovoljne božične praznike v krogu svojih najbližjih.

Divji Ter in tišina v njegovi soteski

Tudi za Tersko dolino je značilno, kot za ostale naše doline in vasi, množično odhajanje naših ljudi v tujino, ki se tjakaj selijo kar s celimi družinami in tako za vedno zapuščajo svojo rodno grudo

Res se je težko odločiti, katera izmed beneškoslovenskih dolin je najlepša. Kajti vse so lepe, sleherna izmed njih bi zaslužila svojega pev- ca in svojega objokovalca. Kajti, če je lepota tista, ki druži te doline, je tudi njihova zapuščenost in neobljudenost tista, ki jih spet, zdaj na sociološkem področju, povezuje v eno samo skupno žalostinko - vse doline so prazne, puste in skoraj brez naših ljudi.

Tarcent je zadnje furlansko mesto pred vstopom v dolino Tera, ki izvira daleč visoko pod Muzci, go- rovjem, ki zapira dostop v prav ta- ko lepo slovensko dolino - v Re- zijo.

Lepa asfaltirana cesta se skupaj z divjim in skoraj hudourniškim Te- rom prebija navzgor po čudoviti so- teski, ki bi jo lahko mirno primer- jali s Soško dolino v malem. Ter si je zares skozi navpične strmine in bregove globoko spodaj pod cesto utrl pot v Furlansko ravnino. Tudi njegovogovno dno je, kot korito Soče, kamnito in odtod prav ista, nebeške sinje modrina njego- vih valov. In nad vsem tem še čudovita tišina jasnega, zimskega dne, ki bi se ne zdel prav nič z'mski, če bi v daljavi gora ne prekrivala belina snega.

In v tej bistri vodi Tera kar slutiš, če že ne vidiš, visokogorskih, naglih postrvi, na katere te opozarjajo tu pa tam napisani italijanski, ki vabijo mimoidoče popotni- ke in izletnike na čudovit, vabljiv ribolov sredi mirne, okamenele lepote Terske do- line.

In v tem zimskem času tu tudi ni sko- raj prometa. Do vasi Ter smo prevozili skoraj več kot osem kilometrov in nismo srečali skoraj nobenega avtomobila. Ver- jetno je podobno tudi v sezoni, čeprav vodi omenjena cesta od naselja Ter dalje naprej po dolini do novega obmejne- ga prehoda v Jugoslavijo pri Učejci.

Ko smo prispeli v Ter, smo bili sprva kar presenečeni in to v dobrem smislu besede. Doslej vajeni skoraj že poruše- nih, razpadlih vasi in hiš po pobočjih in dolinah Beneške Slovenije, smo naenkrat ugledali naselje, v katerem so bile skoraj vse hiše obnovljene, prebeljene, živopisno pobarvane, z zelenimi in črnimi okenski- mi okviri. Skratka, zunanji videz Tera je vzbujal upanje, da tod življenje le ne uga- ša, da so tod ljudje, ki ne skrbijo samo za vzdrževanje, temveč tudi za preureditev, modernizacijo in obnavljanje svojih do- mov. Dalje nas je presenetilo tudi moderno poslopje mlekarke zadržuje v Teru, kjer izdelujejo daleč naokrog znan in dober sir. Vendar pa je, žal, tudi v življenju je tako, da videz kaj rad prevzira človeško oko. Tako se nam je pripetilo tudi ka- sneje, ko smo v modernizirani in okusno opremljeni gostilni od gostilničarke Lize izvedeli resnico o Teru. Ta pa je povsem v nasprotju z zunanjo podobo Tera.

«V bližnji okolici naše gostilne živi sa- mo nekaj starih ljudi, vsi mladi so odšli, v ravnino, ali dalje v Italijo in seveda tudi v tujino. Le bolje si oglejte hiše, pa če- prav so na zunaj kot nove, »nam je za- trjevala gostilničarka Liza in potem z ne- kakšno otožnostjo nadaljevala:

«Pa tudi ne vračajo se več domov. Tam, v ravnini, si ustanavljajo družine in potem ostanejo za vedno ob novem ognjišču.

skopa in trda Terska dolina jim pač v no- benem primeru ne more nuditi dovolj kruha.

Skozi okno gostilne smo zrl na cesto. Mimo je šla samo kakšna samotna žen- ska s težkim košem sena na ramah, kajti v Teru nimajo senikov ob hišah kot obi- čajno na kmetih, temveč spravljajo seno v kopice po pobočjih bližnjih hribov. Ko smo šli preko trga, kjer je tudi spomenik padlim, pa smo zagledali še modernizi- rano podobo ženske s senenim košem- seno je na ramah peljala kar na mopedu. Pletena košara je bila še vsa polna kmeč- ke romantike, moped pa znamenje moder- nizacije in praktičnosti sodobnega kmeta.

Ko smo zapuščali Ter, se je nad so- tesko že polagoma spuščal prvi zimski

mrak. Hudo nam je bilo, ker smo morali tudi v Teru, kljub zunanemu blišču in novi obleki naselja, spet ugotoviti staro in grenko resnico o emigraciji naših lju- di, ki jih nuja, sila, splet političnih in eko- nomskih okoliščin silijo na tuje. In ko smo zrl globoko v kanjon Tera pod nami, smo nehote pomislili na Ter, kakršnega običajno vidimo v Furlanski ravnini. Samo pusta, široka struga brez vode kot da je voda izginila nekje med peskom in širjavo Furlanske ravnine. In takrat so se nam ljudje iz Terske doline zazdeli čisto po- dobni Teru v ravnini - razpršili in poraz- gubili so se po širnem in tujem svetu. Izginili so za nas in za naše doline. Zato so naše doline in vasi tako prazne in pu- ste.

Sodelovanje med Trbižem in Jesenicami

Velikanske možnosti med Trbižem, Beljakom in Jesenicami za nadaljni razvoj sodelovanja na tem področju - Trbiž predstavlja majhno Evropo v srcu velike Evrope

V Zagrebu je pri založbi «Epo- ha» pred kratkim izšla knjiga, po- svečena italijanskim in jugoslo- vanskim mestom, ki so upostavi- la prijateljske stike turističnem in kulturnem področju ter tako navezala nekakšne bratovske od- nose. Nedvomno je to zelo ko- ristna dejavnost, saj ne približuje tako samo prebivalcev različnih mest, temveč pogloblja tudi stike med državama in narodoma.

Hkrati pa vse to tudi mnogo pomaga pri razvijanju meddržav- nih odnosov in razumevanju med narodi.

Na tej, lahko bi rekli evropski bazi, je občina v Trbižu že zdav- naj upostavila najtesnejše stike s sosednjo slovensko pokrajino in tamkajšnjim upravnim in železar- skim središčem Jesenicami. Pri vsem tem pa je zanimivo še to, da je prav prijateljstvo med Trbi- žem in Jesenicami poudarjeno in objavljeno na prvih straneh ome- njene publikacije, ki je natisnje- na v dveh jezikih.

Tako piše v tej publikaciji o Jesenicah njihov župan Franc

Zvan, in po številnih ugotovitvah, ki družijo Trbiž in Jesenice ugo- tavlja, da sodi v ta okvir tudi ko- roški Beljak, še posebej pri raz- vijanju turizma in maloobmejnega prometa. V povezavi med Trbižem, Beljakom in Jesenicami vidi župan Zvan velikanske mož- nosti za nadaljni razvoj sodelo- vanja med pokrajinami in mesti na tem območju.

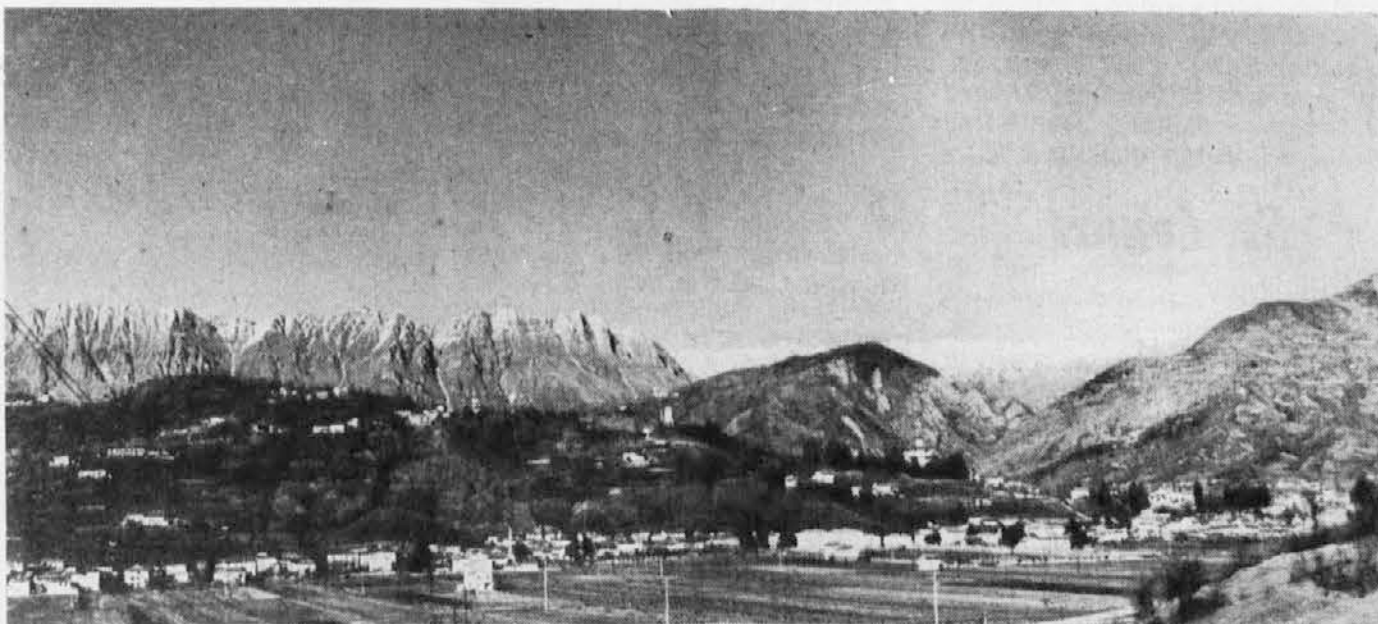
Trbiški župan dr. Mario Di Gal- lo pa v članku v omenjeni publi- kaciji s svoje strani predstavlja svoje mesto in v resnični, kratki turistični monografiji obravnava probleme, ki niso skupni samo Jesenicam in Trbižu, temveč tudi Radovljici. V nadaljevanju svoje- ga članka piše trbiški župan, da so imeli omenjeni kraji dolgo vrsto stoletij svojo skupno zgo- dovino in usodo, kljub različnim narodom in jezikom. V tem smi- slu upravičeno zaključuje dr. Di Gallo svoj članek z ugotovitvijo, da predstavlja Trbiž majhno Evropo v srcu velike Evrope in da naj sodelovanje in pobra- timstvo z Jesenicami služi kot vzor

za bodoče sožitje v tisti Evropi, ki bo nekoč brez meja, carinskih pregrad in potnih listov. V tem smislu lahko Trbiž in Jesenice s kulturno, gospodarsko in športno izmenjavo in sodelovanjem uti- rata pot naprej in zgledejo kažeta, kako lahko obmejna mesta in po- krajine živijo ne samo v prijatelj- stvu, temveč v najtesnejšem so- delovanju, ki ga narekuje tako narava sama kot zgodovinski in ekonomski razvoj.

Nova avtobusna proga Čenta-Bovec

Na zadnjem zasedanju italijan- sko-jugoslovanske mešane komi- sije za izvajanje videmskega spo- razuma, ki se je vršilo od dne 5. pa 12. oktobra na Reki, so med drugim sklenili, da bodo postavi- li redno avtobusno progo, ki bo povezovala Čento z Bovecem. Av- tobus bo vozil dvakrat tedensko preko obmejnega prehoda v Učji, skozi Njivico in potem po Terski dolini v Čento. Zvedelo se je tudi, da je pokrajinski inšpektorat za motorizacijo sporočil lokalnemu avtobusnemu podjetju «Stefanut- ti» iz Njivice, naj ukrene vse po- trebno, da bo proga začela čim prej delovati. Zdi se, da je ome- njeno podjetje napravilo v te na- mene že vse potrebne korake.

Ce bo do tega res prišlo, in zgle- da da bo, bosta Terska in Soška dolina še bolj tesno povezani ena z drugo, saj bo prebivalcem teh in onih krajev dana možnost, tudi če nimajo lastnih motornih vozil, da se pogostoma obiščejo ali na- kupijo potrebnega blaga tam, kjer so cene ugodnejše.

Čenta - mesteca, ki šteje okoli 10 tisoč prebivalcev in je priljubljena izletniška točka Videmčanov, leži tik ob vходу v čudo- vito Tersko dolino, ki je dolga 15 km. V ozadiju jo zapira Muško pogorje, za njim pa je dolina Rezije. Tudi ljudje iz Terske doline, kot iz drugih naših dolin, se množično izseljujejo v tujino in si tamkaj ustvarjajo novo ognjišče

Nujno je potrebno urediti bazen Žlice

Zakaj dežela zavlaučuje z deli in zakaj niso povabili v konsultivno komisijo tudi predsednika dravskega bazena? Prizadevanje trbiške občine za rešitev tega problema

Zadnje deževje je ponovno spravilo v alarm občinsko upravo in je zato mobilizirala prisedništvo za javna dela in uslužbenca tehničnega urada. Ostal je preveč živ spomin na strašno noč 4. novembra lanskega leta, ko se je porušil rečni nasip, in zato so se bali, da se bodo tudi letos ponovile hude poplave.

Na srečo ni letos dolgo deževalo, a vendar toliko, da so morali prihiteti na pomoč gasilci, vojaški, gozdni čuvaji in reševalna skupina iz Rajbla, da so zaustavili vodo, ki je z vso silo vdrla v gostilno, katere lastnik je Di Lenardo. Lansko leto se je namreč prav na tem kraju podrl nasip in se je razlila voda. Občinska administracija je dala takoj nalogo nekemu domačemu tehniku, da bi napravil za ureditev nasipa potreben načrt. Stroški za to delo naj bi znašali 15 milijonov lir in bili v celoti v breme dežele. Delo so dali svoj čas tudi že v zakup, a podjetje, ki ga je prevzelo ne more prirediti z gradnjo, dokler v Trstu do konca ne rešijo vsega.

IZ NADISKE DOLINE

Železniške proge Čedad-Videm ne bodo ukinili

Zadnje čase se mnogo govori, da bodo železniško progo Čedad-Videm ukinili, kot bodo to v kratkem napravili z nekaterimi drugimi »suhimi vejami« v videmski pokrajini in drugje. Vest, da je ne bodo ukinili, je razveselila vse tiste, ki se redno vozijo po njej, in teh je precej, čeprav redno delujejo vse avtobusne proge, ki vežejo Nadiško dolino oziroma Čedad z Vidmom.

Koliko volivcev ima Čedad

Iz pregleda volilnih seznamov je razvidno, da šteje čedadsko občina 7.988 volivcev, od teh 3.847 moških in 4.141 žensk. Razdeljeni so na 15 volilnih sektorjev, od katerih je najštevilnejši osmi, ki šteje 622 volivcev, najmanjši pa je dvanaesti (bolnica) s 25 volivci.

Sv. Peter Slovenov

Mlekarna v Ažli dograjena

Zadružna mlekarna v Ažli je končno dograjena. Na »likof« je bilo povabljenih več kot 200 ljudi, med temi tudi zastopniki dežele, pokrajinske uprave, občinskih uprav Nadiške doline, zveze direktnih obdelovalcev zemlje, združenje in številnih mlekarov.

Ob tej priliki je poslal pozdravni telegram deželni odbornik za kmetijstvo, prisotnim pa je govoril predsednik mlekarne Giuliano Tropina, ki je tudi orisal pomen te moderne gradnje v Nadiški dolini in njeno strukturo.

Za cesto v Gorenji Brnas

Zadnje deževje je zelo razrvalo cesto, ki vodi iz doline v gorsko vasico Gorenji Brnas. Dežela je za njeno ureditev prispevala osem milijonov lir. Z deli bodo pričeli čim bo vreme dopuščalo.

Nereča v telovadnici

Sedemnajstletni Robert Tomazetič, ki obiskuje strokovno šolo

Manjša dela so sicer izvedli okoli hudoournikov »Bartolo« in »Zipolo«, a vse premalo, da bi mogli govoriti o hidrogeološki ureditvi bazena Žlice. V preteklosti je bil bazen popolnoma zapuščen in posledice zanemarjanja se kažejo še danes. Tudi pristojne oblasti sosedne Avstrije, proti kateri teče vodovje Žlice, tožijo, da jim Žlica povzroča hidrogeološke neredne.

Torej je ta problem mednarodnega značaja in zato ga je treba vzeti za resnega in ga začeti reševati.

IZPOD MATAJURJA

Za ureditev turistične ceste

Pokrajinski odbor je na svojem zadnjem zasedanju odobril načrte za ureditev turističnih cest, za kar bo danih na razpolago več kot 400 milijonov lir. To je prvo nakazilo, kajti v kratkem bo na-

vati pri koreninah, organizirano in racionalno. Dežela je že pripravila načrt za najnujnejše intervencije pri nekaterih hribovskih bazenih, a v veliko začudenje v ta seznam ni vključila Žlice. Poleg tega je bila svoj čas imenovana posebna konsultivna komisija za hribovsko gospodarstvo, v katero so povabili vse predsednike hribovskih bazenov razen predsednika dravskega bazena, ki zadeva občino Trbiž, Naborjet in Klužo. S tem je dokazano, kako malo upoštevajo bazen Žlice, ki spada pod dravski bazen.

Verjetno je prišlo do te pozabljenosti, ker je trbiška občina prav na skrajnem koncu dežele. Naj bo karkoli, občina se je odločila, da bo napravila vse potrebne korake, da bodo uredili tudi bazen Žlice, kot je to predvideno v načrtnem dokumentu za deželni razvoj, kjer je vključen med najnujnejša dela.

kazanih še 600 milijonov, ki jih bo dala dežela.

Sedaj so te načrte, ki jih je odobril pokrajinski odbor, poslali pristojnim organom za kontrolo, nato pa jih bodo odposlali na deželno prisedništvo za javna dela za definitivno tehnično odobritev in nazadnje na prisedništvo za turizem, ki bo izdalo dekret za nakazilo deželnega prispevka.

Deželni odbor je sklenil, da bodo sedaj uredili sledeči cesti v naših krajih: cesto, ki pelje v Matajur od Čeplesišč pri Blažinu preko Jeronišč (30 milijonov lir) in cesto v Podklap od odcepa državne ceste 356 iz Čedada proti Fojdi od razpotja pri Podklapu do odcepa proti Ivancu (50 milijonov lir).

Dežela bo uredila cesto, ki vodi v Pečnje

Na občino je prišlo sporočilo, da je na predlog odbornika Comellija dežela dodelila 12 milijonov in 220 tisoč lir prispevka, to je 94% na celotne stroške, za ureditev ceste, ki vodi v Pečnje in Strmico.

Ta cesta bo za ti dve vasi velikega pomena, saj jih bo vezala z dolino.

Obmejni prehod Kum zaprt

Dne 28. oktobra so za letos definitivno zaprli obmejni prehod Kum, ki je služil dvolastnikom. Odprli ga bodo zopet prihodnjo pomlad, ko bodo pričeli z deli na poljih in senogetih.

Remigia Kocjančiča ni več med nami

Vso našo okolico je zelo pretresla vet o žalostnem koncu 25 letnega Remigia Kocjančiča iz Pečnjega. Našel so ga mrtvega na cesti, ki pelje iz Podarja v Sovodnje. Zdravnik, ki je prišel na lice mesta, je ugotovil, da je fant zmrazil. Ljudje pravijo, da so ga videli pred dvema dnevi s steklenico v rokah iti proti hribu in verjetno se je opil in zaspal. Noči so bile te dni jako hladne.

Nesreča pri delu

Precej močno se je ponesrečila pri delu 33 letna Virginija Medves doma iz Matajurja. Ko je pomagala možu pri podiranju drevja, jo je oplazila neka veja in ji močno poškodovala levo koleno. V bolnici so izjavili, da bo ozdravila v približno treh tednih.

IZ KRNAHTSKE DOLINE

Blasutto Marija iz Viskorše peta žrtev eksplozije v Vidmu

Vse je zelo pretresla žalostna vest, da je umrla v videmski bolnici, kamor so jo prepeljali zaradi poškodb, ki jih je dobila dne 15. novembra zaradi eksplozije v Vidmu, 83 letna Marija Blasutto vdova Blasutto iz Viskorše. Po prevozu v bolnico njeno zdravstveno stanje sicer ni bilo slabo, a nastopile so komplikacije in žena je umrla čez 17 dni zaradi pljučnice. Tako je eksplozija v ulici San Rocco v Vidmu terjala pet človeških žrtev.

Blasuttova, ki je že več let vdova, se je lani preselila iz Viskorše v Videm k 50 letni hčerki Lidiji vdovi Nicotra, ki stanuje v neposredni bližini, kjer je prišlo do eksplozije.

Nagla smrt

Nenadoma je umrl 62 letni delavec Elio Fumolo iz Nem. Neda-leč od doma mu je prišlo na cesti slabo in ko so mu mimoidoči priskočili na pomoč, je že izdihnil. Zdravnik je ugotovil, da ga je zadela srčna paraliza.

Rajnski Fumolo je bil dober delavec in zelo priljubljen med domačini zato ga bodo težko pogrešali. Njegovega pogreba se je udeležila velika množica ljudi, ki so njegov grob zasuli s številnim cvetjem.

TAVORJANA

Iz občinske seje

Pod predsedstvom župana Picara se je koncem meseca novembra sestal občinski svet, da so razpravljali o nekaterih zelo važnih problemih. Med drugim so sprejeli načrt za asfaltiranje ceste Ronki — Montina — Tojan in se odločili, da bodo vzeli 10 milijonov lir posojila, s katerim bodo krili stroške za izvedbo tega dela. Poleg tega so sklenili, da bodo vzeli še dva milijona lir posojila za gradnjo kanalizacije v Drejanu in Tamorah in da bodo prosili za gradnjo nove osnovne šole v Prestintu.

Občinski svet je nadalje dal lokalni lovski sekciji v zakup občinsko lovišče in sicer za dobo petih let, to je od leta 1968 pa do leta 1972.

Potem je občinski svet dal županu nalogo, da zaprosi za državni prispevek, s katerim bi uredili osnovno šolo v Drejanu in nape-ljali centralno kurjavo v šolskih prostorih v Tojanu in Tavorjani. Po dolgi diskusiji so nazadnje sprejeli še načrt za gradnjo šport-

nega igrišča in razširitev mreže javne razsvetljave.

Zasadili bodo deset tisoč dreves

Nekateri posestniki iz Ronk so te dni odstopili sedem hektarjev zemlje deželni upravi, ki bo potem okrajnega inšpektorata za gozdarstvo zasadila za poiskus deset tisoč smolnatih in hitro rastočih drevesc. Po štirih letih bodo dobili kmetje zopet nazaj svojo zemljo.

Gradnja novih hiš

Občinska komisija za gradbeništvo, ki se je sestala pretekli teden pod predsedstvom geometra Benatija, je odobrila tri načrte za gradnjo stanovanjskih hiš in štiri načrte za ureditev kmečkih splotij.

IZ IDRIJSKE DOLINE

Za poljsko pot v Podklanec

Prav te dni je prišlo na občino sporočilo, da je dežela nakazala tri milijone in pol lir prispevka za gradnjo nove poljske poti, ki bo vodila v Podklanec. Celotni stroški za izvedbo tega dela bodo znašali 4 milijone in 75 tisoč lir.

Nesreča ne počiva

V čedadsko bolnico so morali peljati 43 letnega Sekonda Gabreušiča zaradi tetanusa. Ko je obrezoval trte, se je nekoliko urezal v tretji prst leve roke in par dni za tem je nastopila huda infekcija.

V bolnico je morala tudi 57 letna Serena Querčič vdova Duri, ki je prišla iz Genove na obisk k bolni materi, ki stanuje v Pojanah. Padla je po domačih stopnicah in se močno udarila v glavo. Ozdravila bo v dveh tednih.

AHTEN

Gradnja kanalizacije

Občinska administracija je danes pretekli teden v delo gradnjo nove kanalizacije v vasi Rekluz. Ljudje upajo, da bodo z glavnimi deli končali še predno bo pritisnil mrz.

Cesto bo treba razširiti

Glavna cesta, ki poteka skozi Ahten in veže Cento s Čedadom, je na nekaterih predelih izredno ozka, kar dela preglavice posebno nedeljskim izletnikom, katerih je vedno več in se ne morejo srečavati avtomobili. Treba bi bilo zato poskrbeti, da se jo razširi in ponekod odpravi tudi nekatere ovinke, ki so nevarni.

Matajur je najvišji hrib v Beneški Sloveniji (1640 m). Na njegovem pobočju je raztresenih več vasi: Matajur, Ložac, Gabrovica, Duše in Brdca

Za še tesnejše sodelovanje treh sosednih dežel

Srečanje zastopnikov Koroške Furlanije - Julijske krajine in Slovenije

Poziv mladine k enotnosti v vero v človeštvo - Učiti se je treba iz napak preteklosti

Pod geslom «Človek človeku — pogovori, ki združujejo» je ustanova «Evropska hiša» v Celovcu organizirala v Celovcu zanimivo srečanje, katerega so se udeležili zastopniki najrazličnejših poklicev iz Koroške, Slovenije in Furlanije-Julijske krajine.

Evropska hiša v Celovcu, ki je članica mednarodne zveze Evropskih hiš in ki se smatra za «mesto politične vzgoje in mednarodnega sodelovanja», je v kratkem času svojega delovanja organizirala že nekaj zanimivih prireditvev, ki naj bi prispevale k nadaljnji poglobitvi sodelovanja predvsem med tremi sosednimi deželami. Temu namenu je služilo tudi tokratno srečanje, ki se je od podobnih prireditvev razlikovalo zlasti po tem, da zdaj ni tek razgovor od organizacije do organizacije, marveč neposredno od človeka do človeka: tako se je na primer koroški pedagog razgovarjal s prosvetnim delavcem iz Slovenije, slovenski turistični delavec je izmenjal izkušnje s turističnim delavcem iz Vidma, italijanski občinski funkcionar je razpravljal z občinskim funkcionarjem iz Nove Gorice in slovenski mladinci so se sestali z zastopniki koroške mladine.

Namen teh razgovorov «od človeka do človeka» je orisal predsednik celovške Evropske hiše Wunder, ki je dejal, da tudi to srečanje

prispeva k zblizanju in sporazumevanju med narodi. Predvsem mladino je pozval, naj bo enotna v veri v človeštvo in v veri v Evropo. Celovški podžupan Flucher je izjavil, da so se v Celovcu po drugi svetovni vojni učili iz napak preteklosti in tako je Celovec postal mesto srečanj. Podpredsednik deželnega zbora Pawlik je spomnil na dobre odno-

se med sosednimi deželami, medtem ko je deželni glavar Sima v svojem pozdravnem pismu izrazil željo, naj bi tudi to srečanje prispevalo k razumevanju in narodni strpnosti na stikališču treh držav.

Srečanje je bilo vsekakor zanimiv poskus in obetajoč začetek nove oblike neposrednih stikov med tremi sosednimi narodi.

Skarbite za živino

Živini, ki stoji u ljepljanih in dobrih hljevih, manjka še use, če se zanjo dobro ne skarbijo. U parvi varsti mora bit živina čista an zatuo je trjeba dobro nasteljat, gnoj pa nimar kidat. Narbuojša stelja je slama, rjezana 20 do 30 centimetru na dougo; če slame manjka je dobro tud listje al žagovina. Gnoj je trjeba kidat najmanj enkrat na dan.

Pregovor pravi, de je čistoča pou zdravja. Tuo veja, ker živina, ki je nimar čista, se ne prehladi takuo hitro, kot če je umazana, ker koža

buojš diha. Tud uši an grinje se par čisti živini ne muorejo zaredit.

Živini je trjeba tud rjezat parkle an kopita. Tuo veja posebno za tisto živino, ki stalno stoji u hljevu. Par živini, ki hodi na pašo je zadost, de se gleda de se ji parkli an kopita pravilno brusijo. Kopita lahko porježe samo kovač. Oucam an prasetam lahko sami porježete parkle, ker njeso tardi. Za rjezanje parklou nucajte dleto (škarpel), kladio, porježilnik, ščipalne klješče, strugačo, žlebičar an venčo lesjeno klado. Tisto djelo naj djelata nimar dua moža.

Kadar živina ozdravi boljezen parkjeuko, je trjeba nimar porjezat parkle. Tud na rogove je trjeba gledat. Mladi živini je trjeba naglihat rogove, če ne rastejo pravilno. Enkrat na ljeeto je tjeba tud hljeu dižinfetjerat z japnom.

Če kokoš je jajca

Dostikrat kumrajo naše gospodinje, de kokoši jim jajca samepo jeto al' pa jim znesejo jajca s tanko lupino. Če kokoš znese jajce, ki ima tanko lupino, če rejč, de ji manka japna. Sopatud drugi uzroki, de kokoš sama jajca poje. Dostikrat se tuole godi, kjer imajo previç majhna gnjezda al jih je pa premalo. Če je več ka-koši okuol adnegå gnjezda, se pru lahko kakšno jajce ubije. Kakoš, ki nimar neki pika, ga poje an takuo spozna dobruote jajca. Takuo se kokoš navad jest jajca an potlé ne poje samo svojega, ampa tud druga jajca, če jih ušafa u gnjezdu. Poskarbite torej, de boju mjele kokoši zadost gnjezd an mješajta med moko kostno moko an japna. U cajtah pomaga tud, de kokoš se zapré u temni prastor. A če use tuole nič ne pomaga pa je narbuojš, de kokoš ubijete, zak' djela več škode kakor koristi.

Plesnive madeže z vrhnjega usnja čevljev odstranimo z desetodstotno raztopino borove kisline. Namazano mesto splahnemo s čisto vodo in osušimo z mehko krpo, nato pa namažemo s tanko plastjo vazeline.

★

Zarjavele nože najprej nadrgnemo s trdo radirko, nato jih namažemo s petrolejem, v katerem smo raztopili nekaj voska za pode. Če so noži močno zarjaveli, jih pustimo v tej mešanici 24 ur, nato jih osušimo in zdrgnemo z volneno krpo.

★

Nezavreto mleko ohranimo v vročih dneh, če mu dodamo nekaj sode bikarbone, raztopljene v vodi.

Kmečki otroci in socialno zavarovanje

Mnoge kmečke družine, ki so vpisane v kmečko bolniško blagajno, še vedno ne poznajo obveznosti, ki jih imajo glede prijave ali odjave otrok za enotne kmetijske prispevke. Gre v njihovo korist, če poznajo te predpise in se tako izognejo nepotrebnim stroškom ali celo kaznim.

Ko se otrok rodi, ga je treba čimprej vpisati pri uradu za enotne kmetijske prispevke. Samo tako bo imel brezplačno zdravniško pomoč v primeru bolezni in boste zanj prejeli družinsko doklado v znesku 22 tisoč lir letno.

Ko otroci dopolnijo 14. leto je treba pri uradu za enotne prispevke urediti sledeče:

a) če otrok ostane na posestvu, ga je treba prepisati od enot v breme, med katerimi je bil doslej vpisan, med delovne enote. Tako boste začeli za njega plačevati prispevke za bolniško blagajno in pokojnino;

b) če otrok nadaljuje šolo, je treba predložiti potrebna potrdila, da bi še nadalje prejeli zanj družinsko doklado;

c) če otrok odide na delo izven doma in se posveti drugemu poklicu, ga je treba odjaviti, sicer morate po nepotrebnem še naprej plačevati zanj zavarovalne prispevke.

Za prekrške teh določil predvideva zakon celo kazni. Zato naj se vsak potrudí, da se temu izogne in uredi položaj svojih otrok pri uradu za enotne kmetijske prispevke.

Navodila za zakol prašičev

Ker se bliža čas, ko bodo kmetje klali prašiče in uporabili njih meso za domačo prehrano, je ministrstvo za zdravstvo razposlalo pokrajinskim žvinozdravnikom podrobna navodila glede zdravstvenega nadzorstva prašičev za zakol in pridobljenega mesa. Ukrep je v zvezi z borbo proti afriški svinjski kugi. Čeprav so pri nas gotovo vsi prašiči zdravi, se morajo žvinoorejci kljub temu ravnati po strogih predpisih.

Ministrska okrožnica nalaga: Zasebnikom naj se povsem ali delno prepove zakol prašičev na lastnih domovih; žvinoorejci morajo temu ustrezno oddati prašiče v zakol (v celoti ali v omejenem številu) občinskim klavnicam ali drugim za to pooblaščenim klavnicam; ako bi občinski žvino-

zdravniki ne mogli sami opravljati naloženega nadzorstva nad zakolom, smejo deloma to nalogo naložiti tudi drugim žvinozdravnikom; župani posameznih občin so dolžni določiti dneve, ko naj se vršijo zdravniški pregledi živali in higienske raziskave nad mesom; svinino je treba po zakolu na osnovi zakonskih predpisov žigosati, lastnikom zaklanih prašičev pa izročiti ustrezne kupone na podlagi 17. člena pravilnika o zdravstvenem nadzorstvu nad mesom; vzpostaviti je treba službo za strogo nadzorstvo nad prodajalci svinine (na trgu in v mesnicih, restavracijah, gostilnah), da ne bo prišlo do kršitve zakonskih predpisov.

NA KRATKO POVEDANO

FOJDA - Dne 30. novembra so za letos zaprli sezonski obmejni prehod v Robediščih. Ponovno ga bodo odprli dne 1. marca 1968, ko se bodo pričela pomladanska dela na poljih.

GRMEK - Pred nekaj dnevi je dala občina v zakup dela za ureditev ceste, ki veže vasi Skale in Rukin. To cesto je zelo poškodovano lanske neurje in je niso mogli popraviti preje dokler niso dobili deželnega prispevka. Stroški za to delo znašajo več kot dva milijona lir.

DREKA - Lino Feletič, ki je zaposlen v Manzanu kot stolar, si je pri delu hudo poškodovao sredinec desne roke. Ozdravil bo v 20 dneh.

AHTEN - Zelo hudo se je ponesrečil 78 letni Jožef D'Anzil iz Kančelirjev. Ko je šel po strni cesti, ki vodi iz vasi proti Ahtnu, mu je spodrsnelo in je padel v globok prepad. Pri padcu si je pretolkel lobanjo in dobil še več drugih poškodb in zato je njegovo stanje zelo resno.

FOJDA - Ponesrečil se je tudi 46 letni Vigio Juri, ko se je mudil v zadružnem hlevu v Torlanu. Nekakrva ga je zbodla z rogmi in mu prizadela hude poškodbe. V bolnici so izjavili, da bo ozdravil v 40 dneh.

SREDNJE - 58 letna Karmela Saligoj iz Oblice je tako nesrečno padla po stopnicah, da si je zlomila komolec. Ozdravila bo v treh tednih.

Kupite najsolidnejše slovensko pohištvo, ki ga izdelujejo najbolj večji mizarji iz svetovno renomiranega lesa. Projektirali so ga najbolj znani italijanski arhitekti.

Dobite ga po konkurenčnih cenah v

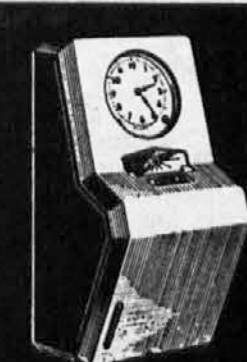
TRGOVINI

«MEBLO»

KIDRIČEVA V-NOVI GORICI

Kupcem s področja Furlanije - Julijske Benečije dostavimo že ocarinjeno pohištvo na dom in ga montiramo.

CENA IN KVALITETA BREZ PRIMERE v trgovini «MEBLO» v NOVI GORICI

vaš čas
pridobi
vso
svojo vrednost!

SODARUDINE

UDINE
Via Giuseffo 4
Tel. 0432/2.3

Tudi leta 1968 brez viz v Jugoslavijo

Kakor znano, je Jugoslavija v okviru «mednarodnega turističnega leta» letos odpravila vize za potovanje v Jugoslavijo. Pred kratkim pa je sporočila, da tudi v letu 1968 od potnikov ne bo zahtevala viz za vstop na njeno ozemlje.

Odprava viz je letos močno popospešila jugoslovanski turizem. Devizni priliv iz inozemskega turizma se je letos povečal za 28 odstotkov in dosegel vrednost 720 milijonov dolarjev.

Koncem oktobra je bil v Beogradu sklenjen sporazum o izdelavi turističnega projekta za južni Jadran. Sporazum sta sklenili Jugoslavija in organizacija programa Združenih narodov za razvoj. Po tem sporazumu bo k financiranju turističnega projekta južnega Jadrana Jugoslavija prispevala 1,87 milijona dolarjev, medtem ko bodo Združeni narodi iz svojega socialnega sklada prispevali 1,11 milijona dolarjev.

za naše mlade bralce

Tanca in sneženi mož

Tretji dan je snežilo tako na go-
sto, da babica ni pustila Tanca na
dvorišče.

«Tako sneži, da ni videti prsta
pred nosom in lahko bi se izgubi-
la», je nestrpnost dejala svoji vnu-
kinji.

Tanca je žalostno gledala skozi
okno, pritiskala nasek na okensko
šipo in opazovala golobčke, ki so z
okenske police pobirali raztresene
drobtinice.

«Golobčki pa smejo biti na sne-
gu?» se je potihem spraševala Tan-
ca, medtem ko so ji debele solze
polzele po licu. Tako rada bi bila
na dvorišču in lovila v dlan snežin-
ke, ki so bile podobne drobnim be-
lim cvetovom.

«Saj boš šla na dvorišče», jo je
tolažila babica.

Naslednji dan je Tanca že navse-
zgodaj vprašala babico, ali sme na
dvorišče. Zunaj je sijalo mrzlo zim-
sko sonce in v sneg se je iskril daleč
naokoli, da je Tanca kar bodlo v
oči. Oblekla je plašček, debele ro-
kavice in volneno kapo, potem pa
je pohitela ven. Ko je stopila na
plano, ji je mraz planil naproti s
tako močjo, da ji je dih zastal. Na
dvorišču so se kepali otroci. Poza-
bila je, da so se ji nosnice zlepile
od mraza, in se jim pridružila. Ke-
pa mehkega snega ji je priletela na
glavo in se ji razsula po vsem obra-
zu. Stresla je sneg z obraza in se
žalostna napotila proti hiši, da bi
babici povedala, kako grdo ji je so-
sedov fantek zagnal kepo. Ko je
Metka videla, kako žalostna je Tan-
ca, jo je prišla za roko in vzklik-
nila:

«Naredimo snežnega moža!».

Otroci so kar poskočili od vese-
lja. Tudi Tanca je pomagala kotaliti
kepo po dvorišču, in ko je kepa na-
rasla v velik sod, je bil trebuh na-
rejen. Ker pa je sneženi mož po
navadi zelo debel, mu otroci niso
naredili vratu. Na trebuh so mu po-
sadili za glavo veliko kepo. Tudi
roke so bile precej narejene. Dva
velika gumba sta prišla tja, kjer
morajo biti oči. Korenček je postal
nos, polomljen glavnik pa usta.
Nekdo mu je na glavo posadil po-
čen lonec. Nekaj otrok je razbilo
opeko in sneženi mož je dobil gum-
be živih barv. Ko so mu v roko po-
tisili še metlo, je na dvorišču stal
ponosen bel možak. Otroci so od

veselja zaplesali okoli njega in za-
peli pesem:

kakšen nos imaš?
«Sneženi mož, grdi mož,
Sneženi mož, grdi mož,
kakšen nos imaš?
Tvoja usta so brez zob,
tra la la,
na glavi počen lonec,
hopsasa».

Sonce je kraljevalo visoko na mo-
drem nebu in opazovalo otroke, ki
so peli pesem. Ko so otroci šli na
kosilo, je sonce spregovorilo:

«Snežen mož, ali te ni sram, da
se ti otroci rogajo?».

Sneženi mož je obrnil oba gumba,
ki sta bila njegove oči, k soncu in
odgovoril:

Uzbeška pravljica

«Sram me je, in žalosten sem.
Toda kaj naj storim? Brez nog sem
in ne morem pobegniti».

«Pomagalo ti bom,» je odvrnilo
sonce. «Poslalo bom tebi vroče žar-
ke, da te stopijo».

«Ne, drago sonce. Pobegnil bi
rad, umrl pa ne bi rad. Res ne. Kar
naj me zasmehujejo otroci, če že
mora biti tako».

Sonce pa se je tako razhudilo, da
ni slišalo niti ene besede. Poslalo
je nad sneženega moža tako vroče
žarke, da je pričelo z njega v poto-
kih teči v vse smeri. Ko je prišla
po kosilu Tanca prva na dvorišče,
je našla le še dva gumba, korenček,
polomljen glavnik, počen lonec,
metlo in kosčke opeke. Skrbno je
pobralla vse to in odnesla babici
hraniti. Tanca je vedela, da bo spet
prišla zima in da bodo otroci tedaj
naredili prav takega sneženega mo-
ža.

Ta noč je sveta noč

*Ta noč je polna čuda,
ta noč je sveta noč,
hudoba izgubila
je danes svojo moč.*

*Na nebu nova zvezda,
poglejte, plameni,
prelepo dete v jaslih
na slamici leži.*

*Zatone svetla zvezda,
še danes pojde v kraj,
a luč prižgana v hlevcu,
ostane vekomaj.*

Kje ni muh?

Nekoč je vladal Gerantu padi-
šah, ki mu je bilo ime Husein Bai-
kara, in prav tisti čas se je razplo-
dilo tam toliko muh, da je bilo ko-
maj še mogoče živeti.

— Zares, muhe so šiba božja! —
je, ne da bi kaj dosti premišljeval,
odgovoril Ališer Navoj, ki je bil tisti
čas veliki vezir.

— Ne verjamem! — je vzkliknil
šah Husein. — Stavim tisoč zlatni-
kov, da so muhe povsod.

— Lahko vam dokazem, da nima-
te prav, — je vztrajal Ališer.

Husein in Ališer sta zajahala ko-
nja in odšla iskati kraj, kjer ne bi
bilo ljudi ne muh. Dolgo sta jahala,
veliko prejahala in se nazadnje

znašla v neobljudeni peščeni pu-
ščavi.

Sklenila sta, da si bosta malce
odpočila. Ališer je skuhal čaj.

Medtem ko sta sedela na pešče-
nem griču in pila čaj, se je naen-
krat razleglo brenčanje in na rob
Huseinove skodelice je sedla muha.

— Ališer! — je zaklical šah. Re-
kel si, da ni muh, kjer ni ljudi —
zdaj poglej, vse naokrog je pušča-
va, pa vseeno letajo muhe!

— Kaj midva nisva človeka? —
je odgovoril Ališer.

Husein Baiyara je potegnil iz že-
pa možno s tisoč zlatniki, jo po-
nudil Ališerju in rekel:

— Prekosil si me!

Nepremagljivi petelin

Naj je resnica ali laž — nekoč
je živel tak petelin. Brskal je po
smeteh in našel zlatnik.

Zletel je na streho in zakikirikal:

«Ku-ka-re-ku, zlatnik sem na-
šel!».

Slišal ga je cesar in ukazal hlap-
cem, naj mu zlatnik vzamejo in
ga prinesejo njemu.

Hlapci so šli, vzeli petelinu zlat-
nik in ga prinesli cesarju.

Petelin je zakikirikal:

«Ku-ka-re-ku, cesar si je moje
premoženje prisvojil!».

Cesar je vrnil zlatnik hlapcem
in jim rekel:

«Odnesite ta zlatnik in ga daj-
te petelinu, da ne bo nepridiprav
vsemu svetu razglašal!».

Hlapci so šli in vrnil zlatnik
petelinu.

Petelin je spet zletel na streho
in zakikirikal:

«Ku-ka-re-ku, sam cesar se me
je ustrašil!».

Cesar se je zjezil in ukazal
hlapcem:

«Ujemite nepridiprava, odseci-
te mu glavo, skuhaite ga in mi ga
prinesite. Pojem ga in se ga re-
šim».

Hlapci so petelina ujeli in ga
prinesli cesarju. Petelin pa je za-
kikirikal:

«Ku-ka-re-ku, sam cesar me je
v goste pozval!».

Petelina so zaklali in položili v
kotel, da bi ga skuhal.

Ampak petelin ni odjenjal.

«Ku-ka-re-ku, cesar me je v vro-
čo kopel dal!» je zakikirikal.

Petelina so skuhal in ga posta-
vili pred cesarja.

Pretelin je spet zakikirikal:

«Ku-ka-re-ku, s cesarjem za isto
mizo sedim!».

Cesar ga je zgrabil in ugriznil
vanj.

Petelin je bil že grižljaj, pa je
še zmeraj kikirikal:

«Po ozki ulici se sprehajam,
«ku-ka-re-ku!».

Ko je videl cesar, da se petelin
še zmeraj ni unesel, je ukazal
hlapcem, naj potegnijo sablje in
se pripravijo. Če bo petelin še
enkrat zakikirikal, naj usekajo.

Hlapci so potegnili sablje, se
postavili v pozor — eden na to
stran, drugi na drugo, tretji za-
da — in čakali.

Petelin je prilezel tačas v cesar-
jev želodec in zakikirikal:

«Na belem svetu sem bil, v

črno cesarstvo sem pal! Ku-ka-re-
ku!».

«Po njem!» je ukazal cesar.

Hlapci so usekali in cesarja raz-
polovili.

Petelin pa je skočil ven, odletel,
sedel na streho in zakikirikal:

«Ku-ka-re-ku! Ku-ka-re-ku!»

Berači

Šli so nekoč štirje popotniki, be-
rači, od vasi do vasi. Hromec in go-
lec sta v polju ugledala grah in
spravili so se vanj, da ga natrgajo.
A prvi spregovoril slepec:

«Bežimo, vidim, da nekdo gre».

Gluhec pa pravi:

Slišim, kako topota».

Golec pa reče:

«Jaz se najbolj bojim, da me ne
bi okradel».

A hromec pravi:

«Jaz pa se nič ne bojim, jaz ube-
žim».

Natrgali so graha, da so ga imeli
zadosti, in so šli naprej.

ZA SMEH IN DOBRO VOLJO

Jože pride nekega dne v kavar-
no z veliko buško na glavi. Prija-
telji in znanci ga sprašujejo, kaj
se mu je pripetilo, vendar jim ni
hotel povedati. Ko so odšli, je pri
njem ostal samo njegov najboljši
prijatelj Janko, ki je bil seveda
tudi radoveden, kaj se je zgodilo,
da je Jože tako molčeč.

«Tebe, najzvestejšemu prijate-
lju, bom že povedal, samo niko-
mur niti besedice ne izdaj!».

«Ne skrbi», ga potolaži Janko,
že ves nestrpen.

«Torej poslušaj! Ker ponoči ni
sem mogel zaspiti, sem klical po
telefonu razne ljudi in jih spraše-
val: Ugani, kdo je?».

«Pa kaj potem?» se čudi Janko.

«Kaj potem? Eden je le uga-
nil!».

V neki gostilni je gost zahteval.

«Toplo limonado, prosim!».

«Nimamo je; pač pa je pivo pri-
nas precej toplo», odvrne uslužna

natakarica.

R. Kipling :

R
I
K
I
T
I
K
I

T
A
V
I

21. Riki-tiki se je po tej zmagi valjal v
prahu pod grmovjem, medtem ko je Tedyjev oče
tolkel s palico po mrtvem Karaitu. «Kaj pa je
tega treba,» si je mislil Riki-tiki. «Saj sem ven-
dar že vse sam opravil». Nato je pristopila k
njemu Tedyjeva mati, ga pobralla iz prahu in ga
s solzami v očeh pobožala, češ da je Tedyja re-
šil gotove smrti. Riki-tiki vsega tega ni razu-
mel, a mu je ves ta vrišč vseeno pripravil pre-
cej veselja in zabave.

22. In ko je tisti večer stopal med vinskimi
kozarci na mizi, bi si bil lahko izdatno nabasal
želodec z dobrimi jedili, če ne bi moral veno-
mer misliti na Naga in Nagaino. Prijetno mu je
bilo, ko ga je Tedyjeva mati božala in ljubko-
vala in je posedel Tedyju na ramenih, vendar so
se mu od časa do časa vseeno zalile oči s
krvjo in se je oglašil s svojim zateglim bojnim
krikom: «Rik-tiki-tik-ek!».

23. Tedy ga je po večerji odnesel na svojo
posteljo in prosil starše, da bi smel ostati pri
njem. Riki-tiki je bil predobro vzgojen, da bi gri-
zel ali praskal otroka. Ko pa je Tedy zaspal, jo
je mahnil na svoj ponočni obhod po hiši. Pri-
tem je naletel na Čušundro, moškato podgano,
ki se je plazila ob zidovju. Čušundra je majhna
živalca, ki prejavka in prečivka vse noči, da
bi se ojunačila in pohitela v sredo sobe, kamor
pa nikoli ne pride.

24. Nikar me ne ubij!» je prosila Čušundra
skoraj jokaje. «Riki-tiki, ne ubij me!» — «Mar
misliš, da ubijalec kač ubija tudi moškato pod-
gane?» je prezirljivo odvrnil Riki-tiki. «Kdor
ubija kače, tega tudi kače ubijejo,» je rekla
Čušundra še bolj žalostno. «Le kako naj bom
brez skrbi, da me v tej temni noči Nag ne za-
menja s teboj» — «Prav nobene nevarnosti ni
zate,» je odgovoril Riki-tiki. «Nag je na vrtu,
tja pa ti tako nikoli ne prideš».